

POSTANOWIENIE

Dnia 17 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Piotr Prusinowski

w sprawie z odwołania E. R.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Poznaniu
o emeryturę pomostową,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 17
października 2024 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w
Poznaniu
z dnia 15 listopada 2023 r., sygn. akt III AUa 1009/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Sąd Apelacyjny w Poznaniu, wyrokiem z dnia 15 listopada 2023 r., oddalił
apelację ubezpieczonej E. R. od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 13
maja 2022 r.

Decyzją z dnia 3 grudnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych odmówił
ubezpieczonej prawa do emerytury pomostowej, ponieważ ubezpieczona nie
spełnia przesłanek do przyznania emerytury na podstawie art. 49 ustawy z dnia
19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r.,
poz. 164 ze zm.). Na dzień 1 stycznia 2009 r. nie udowodniła co najmniej
15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym

charakterze, wymienionej w załączniku nr 1 lub 2 ustawy o emeryturach pomostowych. Do pracy w szczególnych warunkach nie zostały zaliczone okresy zatrudnienia od 1 czerwca 1984 r. do 24 maja 1999 r. i od 22 stycznia 2001 r. do 6 czerwca 2006 r. ponieważ pracodawca nie potwierdzał, że wnioskodawczyni wykonywała pracę wymienioną w załączniku 1 lub 2 do ustawy o emeryturach pomostowych. Organ rentowy uznał za udowodnione okresy składkowe w wymiarze 35 lat, 3 miesięcy i 8 dni i okresy nieskładkowe w wymiarze 1 roku, 2 miesięcy i 18 dni, łącznie 36 lat, 5 miesięcy i 26 dni.

Wyrokiem z dnia 13 maja 2022 r. Sąd Okręgowy oddalił odwołanie. Sąd stwierdził, że w sprawie sporne było to, czy odwołująca spełniła przesłanki nabycia prawa do emerytury pomostowej, określone w art. 4 pkt 2, 5 i 6 ustawy o emeryturach pomostowych, a mianowicie czy posiada co najmniej 15 letni okres pracy w szczególnych warunkach, czy przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywała prace w szczególnych warunkach lub prace w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych lub art. 32 i art. 33 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2023 r., poz. 1251 ze zm., dalej jako „ustawa emerytalna”). Sąd stwierdził, że skoro ubezpieczona po 31 grudnia 2008 r., nie wykonywała pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, to warunkiem nabycia prawa do emerytury pomostowej mogło stać się wyłącznie spełnienie przesłanek przewidzianych w art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd przypomniał, że przepis ten w miejsce warunku z art. 4 punkt 6 ustawy wprowadza wymaganie, aby wnioskujący spełniał w dniu wejścia w życie ustawy, to jest 1 stycznia 2009 r., warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (wyrok Sądu Najwyższego z 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231). Powyższe oznacza, że kryterium weryfikacji szczególnego charakteru prac wykonywanych do 31 grudnia 2008 r. stanowią w analizowanym przypadku przepisy nowej ustawy, to jest ustawy o emeryturach pomostowych, a nie dotychczas obowiązujące, to jest przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym

charakterze (Dz.U. z 1983 r. Nr 8, poz. 43 ze zm., dalej jako „rozporządzenie”). Sąd Okręgowy ustalił, że w tym okresie odwołująca się była zatrudniona w zakładach wytwórczych głośników w dziale nazwanym „resorownia”. Od 1 czerwca 1984 r. do 24. maja 1999 r. (14 lat, 11 miesięcy i 23 dni) i od 22 stycznia 2001 r. do 6 czerwca 2006 r. (5 lat, 4 miesiące i 15 dni) odwołująca się pracowała w pełnym wymiarze czasu pracy, na stanowisku montera, przy formowaniu i odcinaniu laminatów z żywic syntetycznych. Sąd Okręgowy opierając się przede wszystkim na opinii biegłego sądowego z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy oraz mając na uwadze zeznania odwołującej się i świadków, uznał, że prace składające się na proces technologiczny produkcji resorów i membran do głośników nie są pracami w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych i nie znajdują swojego odzwierciedlenia w żadnym z punktów załącznika nr 1 do tej ustawy o emeryturach pomostowych. Sąd Okręgowy podkreślił, że wykaz prac określonych w art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych jest zamknięty i nie podlega uzupełnieniu, co oznacza, że cech pracy „o szczególnym charakterze” lub „w szczególnych warunkach” nie mogą posiadać inne prace, choćby możliwość ich należytego wykonywania w sposób niezagrażający bezpieczeństwu publicznemu, w tym zdrowiu lub życiu innych osób, mogła obniżyć się przed osiągnięciem wieku emerytalnego na skutek pogorszenia sprawności psychofizycznej, związanej z procesem starzenia się organizmu człowieka.

Sąd Apelacyjny potwierdził trafność ustaleń faktycznych i prawnych Sądu Okręgowego. Zdaniem Sądu odwoławczego oceny przydatności i wiarygodności całości zgromadzonego materiału dowodowego dokonano kierując się zasadami logiki i doświadczenia życiowego. Sąd Apelacyjny potwierdził, że żaden z punktów zarówno załącznika nr 1, jak i załącznika nr 2 do ustawy o emeryturach pomostowych, nie wymienia takiego rodzaju pracy, jaką wykonywała ubezpieczona w spornym okresie do dnia 1 stycznia 2009 r. Sąd przytoczył również wyrok Sadu Najwyższego z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12 (OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185) w którym wskazano, że określenie „okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3”, zawarte w art. 49 pkt 3 ustawy o emeryturach pomostowych oznacza okres pracy wskazany

w art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, bez wliczania do niego okresów pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 i 33 ustawy emerytalnej. Podsumował Sąd, że mimo wykonywania przez ubezpieczoną pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej, skoro prace na stanowisku monter - formowanie i odcinanie laminatów z żywic syntetycznych - nie zostały wymienione w załącznikach do ustawy o emeryturach pomostowych, to brak jest podstaw, aby można było jednocześnie uznać je za pracę w szczególnych warunkach bądź o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych.

Zaskarżając wyrok w całości, odwołująca się zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego, to jest art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych w związku z poz. 5 i 15 załącznika nr 1 do tej ustawy oraz w związku z art. 3 ust. 7 ustawy o emeryturach pomostowych i art. 32 ust. 4 ustawy emerytalnej. Zarzucono również naruszenie art. 2 Konstytucji RP, zaś zakresu z przepisów normujących postępowanie art. 235² § 2 k.p.c. w związku art. 227 k.p.c. i 278 § 1 k.p.c. w związku z art. 386 § 4 i 391 § 1 k.p.c.

Przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej zdaniem skarżącej istnieje ze względu na występowanie w sprawie dwóch istotnych zagadnień prawnych, potrzebę wykładni przepisów prawnych, a także z uwagi na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej w zakresie zarzutów procesowych.

Skarżąca nie sformułowała zagadnień prawnych w formie pytań, lecz wyraziła pogląd, że nabywając emeryturę pomostową na podstawie art. 49 oprócz art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy należy uwzględnić również pozostałe przepisy art. 3. Drugie zagadnienie prawne ma być związane z brzmieniem załącznika nr 1 do ustawy o emeryturach pomostowych - poz. 5 i 15. Zdaniem skarżącej Sądy nietrafnie przyjęły, że pod ww. pozycjami chodzi o prace wykonywane wyłącznie w przemyśle hutniczym - w szczególności o odlewy z metalu. Oczywista zasadność skargi kasacyjnej ma polegać na pominięciu wniosku skarżącej o rozpoznanie przez Sąd drugiej instancji postanowienia Sądu pierwszej instancji o pominięciu dowodu z ustnej opinii biegłego sądowego z dziedziny BHP oraz wniosku ewentualnego o przeprowadzenia dowodu z opinii innego biegłego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Brak jest podstaw uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W myśl art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Sformułowane zagadnienie winno odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 października 2015 r., I PK 19/15, LEX nr 2021941). Zagadnienie prawne powinno wyrażać problem prawny, którego wyjaśnienie ma znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy w ustalonym stanie faktycznym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 19 października 2012 r., III SK 10/12, LEX nr 1228616; z dnia 18 września 2012 r., II CSK 180/12, LEX nr 1230170; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109). Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Ponadto skarżący ma obowiązek nie tylko sformułować samo zagadnienie, ale także - w uzasadnieniu wniosku - przedstawić odpowiednią juretryczną argumentację wskazującą na dopuszczalność i celowość rozwiązania

problemu prawnego w sposób preferowany przez skarżącego, a odmienny od sposobu rozstrzygnięcia tego problemu przy wykorzystaniu zapatrywań wyrażonych przez Sąd drugiej instancji. W odniesieniu do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., należy wskazać, że wymaga ona wykazania, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania na czym polegają wątpliwości związane z jego rozumieniem oraz przedstawienia argumentacji świadczącej, że wątpliwości te mają rzeczywisty i poważny charakter, nie należą do zwykłych wątpliwości, które wiążą się z procesem stosowania prawa. Konieczne jest wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen prawnych, a także przedstawienie własnej propozycji interpretacyjnej.

Natomiast ujęta w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. przesłanka ma miejsce wtedy, gdy zasadność podniesionych w niej zarzutów wynika *prima facie*, bez głębszej analizy prawnej. Dotyczy to więc jedynie uchybień przepisom prawa materialnego albo procesowego, zarzucanym sądowi drugiej instancji, o charakterze elementarnym polegających w szczególności na oparciu rozstrzygnięcia na wykładni przepisu oczywiście sprzecznej z jednolitą i ugruntowaną jego wykładnią przyjmowaną w orzecznictwie i nauce prawa, na zastosowaniu przepisu, który już nie obowiązywał, względnie na oczywiście błędnym zastosowaniu określonego przepisu w ustalonym stanie faktycznym (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 2015 r., IV CSK 263/15, LEX nr 1940571). Oczywiście jest przy tym tylko to, co można dostrzec bez potrzeby głębszej analizy, czy przeprowadzenia dłuższych badań lub dociekań. Zarzucane uchybienia muszą zatem mieć kwalifikowany charakter i być dostrzegalne w sposób oczywisty dla przeciętnego prawnika (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 grudnia 2000 r., V CKN 1780/00, OSNC 2001 nr 3, poz. 52; z dnia z 22 marca 2001 r., V CZ 131/00, OSNC 2001 nr 10, poz. 156). W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że w wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 23 maja 2018 r., I CSK 36/18, LEX nr

2508116; z dnia 29 maja 2018 r., I CSK 42/18, LEX nr 2508120). Wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” winien znaleźć się w uzasadnieniu wniosku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 24 kwietnia 2018 r., III UK 127/17, LEX nr 2496323).

Skarga kasacyjna przedłożona w niniejszej sprawie, pomimo wskazania aż trzech podstaw do jej przyjęcia, nie spełnia tak scharakteryzowanych wymagań względem żadnej z przesłanek.

W zakresie oczywistej zasadności należy przypomnieć, że specyfika dowodu z opinii biegłego polega między innymi na tym, że jeżeli taki dowód już został przez sąd dopuszczony, to stosownie do treści art. 286 k.p.c., opinii dodatkowego biegłego można żądać jedynie „w razie potrzeby”. Nie można przyjąć, iż sąd zobowiązany jest dopuścić dowód z kolejnych biegłych w każdym przypadku, gdy złożona opinia jest niekorzystna dla strony (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 15 lutego 1974 r., II CR 817/73, LEX nr 7404; z dnia 18 lutego 1974 r., II CR 5/74, LEX nr 7407; z dnia 15 listopada 2001 r., II UKN 604/00, PPIPS 2003, Nr 9, poz. 67). Potrzeba powołania innego biegłego powinna zatem wynikać z okoliczności sprawy, a nie z samego niezadowolenia strony z dotychczasowej złożonej opinii (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1974 r., I CR 562/74, LEX nr 7607). Przy czym potrzebą taką nie może być przeświadczenie strony, że dalsze opinie pozwolą na udowodnienie korzystnej dla strony tezy (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 27 czerwca 2001 r., II UKN 446/00, OSNP 2003 nr 7, poz. 182; z dnia 29 listopada 2016 r., II PK 242/15, LEX nr 2202494). Brak uwzględnienia wniosku o opinię ustną lub powołanie kolejnego biegłego nie może być uznany za uchybienie, jeśli skarżąca nie wykazała, że przedłożona w sprawie opinia zawierała wnioski nielogiczne czy wewnętrznie niespójne. Nie można tym bardziej stwierdzić, że wskazane w skardze potencjalne naruszenie przepisów prawa procesowego miało wpływ na wynik sprawy.

Przechodząc do analizy zagadnień prawnych wskazanych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, należy stwierdzić, że w orzecznictwie rzekomy problem został już niejednokrotnie rozstrzygnięty. Przyjmuje się bowiem, że art. 49 ustawy pomostowej zmienia wymagania konieczne do uzyskania emerytury dla osób niespełniających warunku z art. 4 pkt 6 tej ustawy, zwalniając je

wprawdzie z konieczności wykonywania po dniu 31 grudnia 2008 r. pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 tej ustawy, jednakże wprowadzając równocześnie w to miejsce wymaganie, aby ubiegający się o to świadczenie pracownik spełniał w dniu wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2009 r.) warunek posiadania co najmniej 15 lat pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy. Warunek ten został jasno wyrażony (art. 49 pkt 3 ustawy) i jest zgodny z jej celem. W świetle tego przepisu nie ma podstaw prawnych do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być kwalifikowany jako okres pracy w warunkach szczególnych lub pracy o szczególnym charakterze w rozumieniu dziś obowiązujących przepisów (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 62; z dnia 4 września 2012 r., I UK 164/12, OSNP 2013 nr 15-16, poz. 185; z dnia 22 lipca 2013 r., III UK 106/12, LEX nr 1555688; z dnia 4 grudnia 2013 r., II UK 159/13, LEX nr 1405231; z dnia 25 października 2016 r., II UK 373/15, LEX nr 217708). Podobne stanowisko w kwestii wykładni art. 49 zostało zaprezentowane w doktrynie prawa (zob. M. Zieleniecki: Emerytura pomostowa w nowym systemie emerytalnym, Gdańsk 2011, LEX). To, że rodzaj wykonywanej przez skarżącą pracy można było zakwalifikować jako prace w szczególnych warunkach na podstawie rozporządzenia nie mogło wpłynąć na rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego, ponieważ nie jest możliwe zaliczenie tak kwalifikowanej pracy do stażu pracy w szczególnych warunkach, uprawniających do nabycia prawa do emerytury pomostowej na podstawie art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Natomiast drugie „zagadnienie prawne” ogranicza się do przedstawienia jedynie zapatrywania skarżącej i nie zawiera argumentacji jurydycznej, odnoszącej się do wyrażania w doktrynie czy orzecznictwie poglądów spójnych ze stanowiskiem skarżącej.

Ze względu na powyższe argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

[SOP]

[a!]

